

Nemzeti bűnök vagy történelmi dilemmák?

Szűnni nem akaróan követelik zsidó gyökerű magyar értelmiségiek a szembenézést a múltunkkal, a kibeszélést, a felelősségvállalást a második világháború alatt történtekért. Mindnyájunk számára világos, hogy mit értenek alatta. Mondjuk ki, hogy Horthy fasiszta diktátor volt, aki felelőtlenül háborúba sodorta az országot, élenjártunk a zsidótörvények meghozatalában, Németország hűséges csatlósa voltunk és a németekkel vállvetve irtottuk a zsidókat. Mindehhez hozzáteszik, hogy bezzeg Németország tiszta helyzetet teremtett a második világháború után: kíméletlenül leszámolt fasiszta múltjával, amit Magyarország mindmáig nem hajlandó megtenni.

Kertész Imre e témát kevésbé drasztikusan veti fel (a HVG január 5-i számában). Azt állítja, hogy a zavaros magyar közélet, a politikai együttműködésre való képtelenség mögött az áll, hogy alapvető kérdésekben hiányzik a nemzeti konszenzus. És ez így igaz. A konszenzushoz valóban a történelmi múlt tisztázására lenne szükség, de ezzel ugyanúgy a fent említett kérdésekhez kanyarodunk vissza.

Könnyű a németeknek. Felelősségük egyértelmű. Még ha magyarázható is Hitler hatalomra jutása és befolyása a kíméletlen és igazságtalan versailles-i békedekrétummal és a nagy gazdasági válság miatti sokmilliós munkanélküliséggel, a gyalázatot semmi sem enyhítheti. Egy ilyen múltat nem lehet „igen, de” magyarázatokat adni. Nem lehet dilemmákra hivatkozni. Csak egy lehetséges: egyértelműen, minden fenntartás nélkül elítélni.

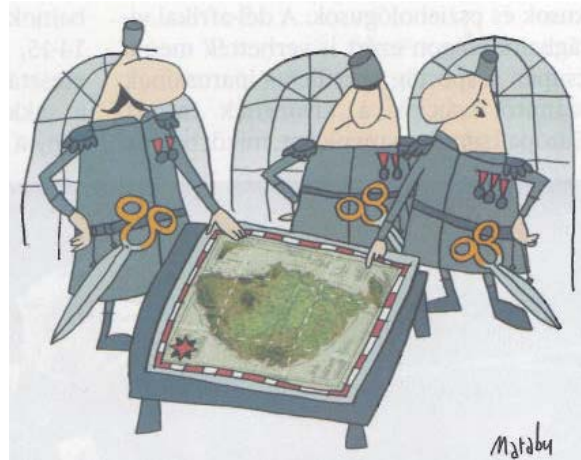

Ugyanezt viszont csak történelmi analfabéták vagy elvakult magyargyűlölők várhatják el Magyarországtól. Hazánk és az akkori politikai-katonai vezetés felelőssége természetesen fennáll, de ennek mértéke nem hasonlítható össze a németekével. A kort feldolgozó történészek munkáiból most már minden rendelkezésre áll ahhoz, hogy a felelőség mértékét, területeit, személyekre szabottságát objektíven meg tudjuk állapítani (ha egyáltalán létezik objektív történelemírás). Magyarország nem fasiszta diktatúra, hanem konzervatív parlamenti demokrácia volt, Horthy nem háborús bűnös, hanem következetes és pragmatikus, tekintélyelvű

kormányzó. Aki ráadásul – tengerésztiszti múltja miatt – nem volt hajlandó elhagyni a süllyedő hajót. Ha azt teszi, amit például Benes (ő nem szenvedett a „hajóskapitány-komplexustól”, idejekorán átadta a hatalmat Háchának, a cseh Szálasinak), most nem öntenék le festékekkel a szobrát, és a magyar történelem makulátlan hőse lenne. De ha a németek bevonulásakor lemond, Szálasiek már hét hónappal korábban hatalomra kerülnek, és az ország kiszolgáltatottá válik a környező ellenséges kisantant országoknak. Magyarország gazdasági erejét pedig – Csehországhoz hasonlóan – negyven százalékban a német katonai gépezet fenntartására

fordították volna. És nem maradt volna életben a budapesti gettóba gyűjtött, illetve ott rejtőzködő 280 ezerre becsült magyar zsidó. (A németek bevonulása igen nagy valószínűséggel már két évvel korábban megtörtént volna, ha Keitel 1942. januári budapesti látogatásakor Magyarország a németek követelésére nem egyezik bele a második magyar hadsereg kiküldésébe a keleti frontra.) A történelem keserű fintora: az emigráns kormányok és politikusok hősként ültek a béketárgyalások asztalához, aki viszont vállalta a szembeszállást a németekkel, utolsó csatlós lett; amely országot a németek felszámoltak az megdicsőült, amely viszont megpróbálta megőrizni függetlenségét, az a vesztesek sorsára jutott.

Magyarország a két világháború között egy feloldhatatlan dilemma foglya volt. A trianoni veszteséget nem volt képes és hajlandó elfogadni. Nagyon kevesen voltak, akik a legfontosabb feladatnak nem a revíziót tartották. Németh László például így írt erről: „Először a magyar nemzetbe kell mindenekelőtt a magyar népet befogadni. Másodsor: értessük meg magunkat az egysorsú népekkel: építsük bele egy nagyobb kelet-európai szolidaritásba a magunk biztonságát. Harmadsor: javítsuk meg, ha alkalom nyílik rá, a magyarságcsontkító határokat.” A magyar történelem újabb tragédiája volt, hogy a jogos revízióhoz csak a náci Németországgal való szövetségen keresztül vezetett út.

Hasonlóan súlyos dilemmát jelentett a zsidókérdés. Ennek az idegen eredetű etnikumnak a kiegyezés utáni nagymértékű beáramlása fellendítette a hazai kapitalista fejlődést, de veszélyeztette a történelmi uralkodó osztályok pozícióit és a hazai „keresztény” középosztály kialakulását. Komoróczy Géza – László Gyulával szemben – a zsidók beáramlását nevezte második honfoglalásnak. Gyurgyák János ekképpen interpretálta Szabó Dezsőt: „... a nemes és nagylelkű, tehát élhetetlen magyar faj a modern kapitalista kor anyagiassága és kegyetlen versenye miatt folyamatosan tért veszt más fajokkal, mindenekelőtt a zsidóval és a némettel szemben...”. (Ennek kapcsán emlékezzünk Németh Lászlóra: az oly sok elítélésben, fajinak

minősített megbélyegzésben részesült „Kisebbségben” című tanulmánykötetét szándéka és bevallása szerint a német veszélyre való felkészítés céljából írta.) Hitler meg akart szabadulni a Németországban három százalék alatti arányt kitevő német zsidóságtól. Ha Horthyt egy kalap alá vesszük vele, neki még inkább oka lett volna megszabadulni a nyolc százalékot képviselő magyar zsidóságtól. De a hitleri eszközökről hallani sem akart. 1943 áprilisi klessheimi találkozójukon Hitler követelésére kijelentette: „mégsem lövethetem le őket”. Erre a kancellár ingerülten közbevágott: „a paraziták, ha képtelenek dolgozni, meg kell halniuk”. Viszont a zsidóság térnyerésének megakadályozására sorban születtek a zsidótörvények, és ebben Magyarország kétségtelenül az élen járt.

(De ne feledkezzünk el azért arról, hogy tőlünk keletre a pogromok szolgálták mindennapos eszközü a zsidóság visszaszorítására. Vagy például: 1867 és 1918 között a romániai zsidóságot

196 (!) zsidóellenes törvény sújtotta.) A téma történelmi feldolgozása széleskörű, én Gyurgyák János „Ezzé lett magyar hazátok” című művét tartom ebben a vonatkozásban a leginkább mérvadónak. Vonható némi párhuzam a mohamedán vallású etnikumok mai nyugat-európai bevándorlása és az akkori, a Monarchiába irányuló zsidó betelepülés között. De óriási a különbség abban, hogy míg Magyarországon – mint ezt fentebb említettem – ez a hazai uralkodó osztályok és a középosztály pozícióit veszélyeztette, az iszlám bevándorlók a mai Nyugat-Európában többnyire hélóták, a szolganép szerepét töltik be.

Egyébként az akkori zsidótörvények mai szemmel történő megítélése megengedhetetlen anakronizmus, történelmietlenség. Hadd hozzak fel erre egy példát. Korunkat áthatja az emberi jogok nimbusza, feltétel nélküli követelménye. Ez attól a nagyhatalomtól ered, amelynek 19 tagállamában még 1966-ban, tehát 30 évvel a nürnbergi törvények után is (!) természetellenes fajtalankodásként kezelték fehérek és feketék házasságát, és szabtak ki emiatt letöltendő börtönbüntetést.

Ahol ténylegesen fennáll Magyarország felelőssége, az a magyar közigazgatásnak a vidéki zsidóság deportálásában való aktív részvétele, az elkobzott vagyonok fölötti gusztustalan osztozkodás, vagy a munkaszolgálatosokkal való kegyetlen bánásmód volt. De ne felejsük, hazánk ekkor már német megszállás alatt állt, s a deportálásokat Horthy leállította. (Informáltságát, motivációit vitathatjuk, de a leállítás tényét nem.)

Tolsztoj azt írta a Háború és békében, hogy „a történelmi fatalizmus elkerülhetetlen ahhoz, hogy megmagyarázzuk az ésszerűtlen jelenségeket”. Ezek viszont a sokak által nem sokra becsült kormányzó szavai: „a történelmi események kifejlődését végzetszerű kényszer intézi”. A történészviták folynak, a konszenzus még várat magára. Az ellenoldali érvek hitelesebbek lennének, ha hangoztatóik nem csak Magyarországot kívánnák a szégyenpadra ültetni. Ekkor kiderülne, hogy felelősségünk nem súlyosabb, mint más nemzeteké.

Budapest, 2013 január 9.

Kiss Károly
egyetemi docens

(Megjelent a Magyar Nemzet 2013 január 25-i számában – természetesen a képek nélkül.)